А що з моєї мови зрозуміти?
Їй варто утекти, ген відлетіти!

О сезони, о замки!

[Якщо на мене лихо десь чекає,
Хіба його неласка налякає?

Мені його погорда не страшна!
Проте, шкода, що скоро вже труна!

− О сезони, о замки!
Яка душа не має ані плямки?]

УДК 821.134.2

Едуардо Галеано

Я ВИПАВ З ЦЬОГО СВІТУ І ТЕПЕР НЕ ЗНАЮ, ЯК ТУДИ ЗНОВУ ПОТРАПИТИ

(переклад виконаний доц. КНУ ім. Тараса Шевченка **Г. Г. Вербою**)

Вступний коментар перекладача

13 квітня 2015 року на 75 році пішов з життя відомий уругвайський письменник Едуардо Галеано. Добре знаний у світі, особливо після публікації своєї книги "Відриті вени Латинської Америки" (Las venas abiertas de la América Latina), книги, що була заборонена за часів диктатури Піночета в Чилі та диктатури Бордаберрі в Уругваї (1973–1985 рр). В ній він прослідковує історію континенту від прибуття європейців до початку економічного і політичного домінування США у регіоні. В 2009 році венесуельський президент Уго Чавес подарував цю книгу американському президентові Бараку Обамі, після чого ця книга знову стала бестселлером. Творчість Е. Галеано іскрометна, глибоко філософська і водночас іронічна, вона приятує до себе своїм особливим баченням того, навколишнього світу. Пропонуємо нашим читачам невеличке оповідання-ессе, котре віддзеркалює наше світобачення і, сподіваємося знайде відлуння в серцях багатьох, кому зараз більше... років...

Зі мною ось що коїться: я не можу жити, викидаючи увесь час речі, замінюючи їх на нові моделі тільки тому, що комусь спало на думку додати ще одну нову функцію або ж зробити їх компактнішими.

Ще зовсім недавно ми з дружиною прали пелюшки наших малюків/немовлят, потім разом з іншими дитячими речами їх розвішували, щоб вони сохнули, потім знімали, прасували і ретельно згортали, щоб вони були готові до того, щоб їх знов забруднили.

А вони, наші діти, ледь виросли і стали батьками, заповзято стали викидати все, в тому числі і підгузки.

Вони без комплексів перейшли на памперси і замість того, щоб прати, просто викидають їх, коли використали. А людям нашого покоління завжди було важко викидати речі. Навіть те, що своє відслужило, для нас набувало другого життя. От ми й гуляли вулицями, а в кишенях новили загорнуті в носові хусточки шмарклі.

Ні-ні! Я не кажу, що раніше було краще жити. Я просто кажу, що в якийсь момент я відволікся, втратив зв'язок з наколишнім світом а тепер не можу його віднайти. Найвірогідніше, що сучасне життя дуже добре, я не сперечаюся. Тільки річ у тім, що я не в змозі міняти раз на рік свій музичний центр, тричі на рік мобільний телефон, а щороку до Різдва купувати новий монітор до комп'ютера.

Я навіть зберігаю одноразовий посуд. Мию одноразові гумові рукавички.

У моєму серванті пластикові ножі та виделки лежать в одній шухляді з приборами з нержавіючої сталі.

І все тому, що я вийшов з того часу, коли речі купували на все життя.

Навіть більше того! Купували, щоб вони служили ще й наступним поколінням.

Люди заповідали настінні годинники, набори кришталевих келихів, столові сервізи і навіть великі фарфорові умивальники.

А тепер виходить так, що протягом не такого вже й довгого нашого подружнього життя ми поміняли більше кухонних плит, ніж їх було у всьому нашому кварталі, коли я був дитиною. І холодильник ми вже міняємо втретє.

Я їх розкусив! Вони нас дратують! Вони хочуть нам дошкулити! Все ламається, спрацьовується, ржавіє, тріскається або ж

псується дуже швидко, щоб ми купували щось нове! Нічого не лагодять. Вже на фабриці продукція стає застрілою.

Хіба є чоботарі, які б лагодили підметки у кросівок "Найк"?

Ви давно бачили матрацника, що ходить по квартирах і пропонує почистити і перетягнути матраци?

Хто лагодить електричні ножі? Гострильник чи електрик? Чи є тефлон у бляхаря, або ж крісла для літків у лимаря: все викидають на смітник, все використовується всього один раз, а тим часом ми залишаємо по собі все більше і більше сміття.

Якось я прочитав, що за останні 40 років сміття та відходів зібралося стільки ж як і за всю історію людства.

Ті, кому зараз менше 30, мені не повірять: коли я був малим, то вулицею не проходив сміттяр, щоб забирати сміття з кожного дому.

А мені ж менше, ніж ... років.

Всі органічні відходи прямували у курятник, або ж їх згодовували качкам чи кролям (і я не говорю про далеке XVIII століття!) Тоді ще не було пластикових, ні нейлонових речей. З гуми ми бачили лише колеса автівок, і якщо вони не колити автомобіль, то ми їх спалювали на вогнищах в Дегб святого Івана /на Івана Купала!

Ті ж рештки їжі та відходи, що непридлатні для домашніх тварин, слугували добривом або ж їх спалювали. От "звідки" я прийшов у цей світ. І річ не в тім, що тоді було краще... Просто важко бідоласі, якого виховали, щоразу повторюючи "Будь ощадливим, бережи все, бо воно коли-небудь тобі знадобиться", раптом перейти до "Купуй і викидай, бо ось вже надходить у продаж нова модель". Машину слід міняти не менше, ніж раз на три роки, бо якщо ти цього не зробиш, то ти просто невдаха. І це при тому, що твоя стара автівка ще в доброму стані І доводиться постійно брати кредит, щоб оплатити нову річ. Та ради бога!

Моя голова не може витримати такого!

Тепер мої рідні, діти моїх друзів купують раз на тиждень не тільки мобільний, а крім того ще з змінюють його номер, електронну адресу і навіть адресу помешкання.

А мене привчили до того, щоб жити з одним номером усе життя, з однією і тією ж дружиною, в тому ж самому будинку під одним і тим же іменем (хіба можна собі уявити таке, щоб людина

змінювала власне ім'я!) Мене виховали так щоб я все беріг. Чистісінько все!!! Те, що годилося і те, що вже нікуди не годилося!

Бо, можливо, настане час, коли воно стане у пригоді. Ми всьому цьому вірили.

Так, я знаю, у нас залишалося невірішеним питання: нам ніхто і ніколи не розповідав, які речі ще могли нас стати у пригоді, а які ні. І в цьому пориві зберегти (бо ми таки прислухалися до того, що нам говорили) ми зберігали все – від пуповини нашого первістка, першого зуба нашої другої дитини до теки з дитячого садочка з витинанками наших дітей.Навіть дивно, що ми не зберегли перші какульки наших діточок. А тепер ви хочете, щоб я зрозумів людей, які викидають свій мобільний телефон через кілька місяців після того, як купили?

Видно, речі, які дегко дістаються, не цінуються і стають ніби разового використання, котрі викидають так само легко, як їх колись отримали.

У нас вдома була кухонна шафа з чотирма шухлядами. У пешій зберігалися скатертини, кухонні рушники і серветки, у другій – ножі та виделки, а в третю та четверту шухляди клали все інше – те, що не входило до першої та другої шухляди... І ми все ховали...

Як ми все берегли! Чистісінько все! Навіть кришки від плящок з лимонадом! Навіщо? – Як це навіщо? Ми з них робили собі пристрої для того, щоб зішкрібати бруд з черевиків, коли заходиш у приміщення. Або ж згинали навпіл і нанизували на мотузки, з яких робили завіси при вході до барів. А після уроків ми брали корок, розбивали його молотком і прибивали дощечку, щоб потім мати імпровізований музичний інструмент на святі закінчення навчального року! Ми все-все зберігали!

Коли світ напружував мозок, щоб винайти одноразові запальнички, ми придумали, як їх можна повторно зарядити. А леза "Жилет" – навіть ті, що розламалися навпіл ми використовували для того, щоб підстругувати олівець протягом усього навчального року! А в шухлядках ми зберігали одноразові ключі для відкриття бляшанок з сардинами чи тушкованим м'ясом – і все тому, що боялися, що яку-небудь бляшанку продадауть без того разоваого ключика. А батарейки! Самі перші батарейки фірми

"Спіка" ми зберігали спочатку в холодилнику, а потім на горищі у будинку. Бо ми точно не знали, слід було їх охолодити чи нагріти, щоб вони ще трішки нам послужили. Ми не могли змиритися з тим, що термін придатності речей коли-небудь закінчиться, не могли повірити, що якась річ живе менше, ніж той кущ жасмину під вікном.

Речі не викидали. Їх зберігали. Газети!!! Вони служили для всього: з них робили устілки в гумові чоботи, їх клали на піллогу в дощові дні, а, головним чином, вони служили для того, щоб у них все загортати.

Скільки разів ми дізнавалися результати якого-небуль матчу чи події з шматка газети, що прлип до м'яса, в яку воно було загорнуте!

Ми зберігали фольгу з плиток шоколаду та з пачок сигарет, бо з них на Новий рік та Різдво можна було зробити саморобні іграшки, а фотографії з глянцевих журналів вирізали, щоб виготовити з них картини на стінку, зберігали одноразові піпетки, бо не дай бог якінебудь краплі продадуть без піпетки в коробці. Використані сірники теж не викидали, бо ними можна було запалити сусідню конфорку, взявши вогонь з тієї, що вже горить. А в коробки від черевиків складали фотографії – такий собі особливий вид фотоальбому. Колоди карт використовувались знову і знову, хоча там уже і бракувало якої-небудь карти, її доповнювали з іншої колоди, вже зношеної, і писали на піковому валеті – "дама чирвова".

У шухлядах лежали половинки від прищепок та металеві пружини від них. Час від часу збиралося більше то лівих, то правих половинок, і тоді ті, яким бракувало пари, чекали, поки з'являться нові половинки і з них зроблять нові відремонтовані прищепки.

Я розумію, що ми тоді відчували: нам важко визнати смерть тієї чи іншої речі. Так само, як зараз нові покоління готові "покінчити" з речами, як тільки вони перестають їм служити. Ті далекі часи були періодом, коли важко було заявити про те, що щось переставало існувати. Навіть Уолт Дісней!

А коли нам продавали морозиво в пластянках, закритих зверху кружальцем з паперу який ми потім причіплялина денце пластянки, нам говорили: "Після того, як з'їсте морозиво, викиньте паперовий стаканчик!" Отакої! Тільки цього не вистачало! Ми

його не викидали, а ставили разом зі справжніми склянками та келихами. Консервні бляшанки з-під зеленого горошку та персиків перетворювались на горщики для квітів і навіть на дитячі телефони. З перших пластикових пляшок виготовляли прикраси сумнівної краси. Підставки для яєць використовувались як формочки для розведення акварельних фарб, кришки від великих банок слугували як попільнички. А перші металеві банки для пива як підставки для олівців, корки від скляних пляшок теж зберігали – може колись треба буде закоркувати якусь пляшку.

Я прикушую собі язика, що не злетіло з нього порівняння між цінностями, які втрачаються, і тими, які ми намагаємося зберегти. Ні-ні! Я не стану цього робити! Я просто не в змозі мовчати про те, що сьогодні ми викидаємо не тільки електропобутові прилади – так само ми чинимо й зі шлюбом і навіть дружба виявляється одноразовою.

З мого боку було б нерозважливо порівнювати речі з людьми. Я прикушую власного язика, щоб не сказати, що сьогодні втрачається ідентичність, втрачається колективна пам'ять, минуле стає ефемерним. Я не стану цього робити. Я не стану звалювати все в одну купу, не стану говорити, що вічні цінності стають застарілими, а поняття застарівати стає вічним. Я не стану говорити про те, що наших стареньких викреслюють з життя, коли вони забувають чи плутають імена одного з двох своїх онуків, що подружжя шукають нові пари, коли в одного з них чи то живіт стає занадто великий чи то з'являються нові зморшки.

Все, про що я говорю, це лишень про пелюшки та мобільники. Інакше – якби ми змішали всі речі, то переді мною цілком серйозно постало б питання віддатися нечисті силі задля того, щоб отримати супутницею життя не таку підтоптану жінку, а таку, що мала б ще пару додаткових функцій. Проте я не такий спритний у цьому світі і скоріше за все моя "відьмачка" обведе навколо пальця і я сам опинюся на звалищі використаних і непотрібних речей.

Переклад надійшов до редколегії 15.05.15